

Прилог за извештај Специјалног известиоца УН на пољу културних права – култура и одрживи развој

Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог

Датум слања: 14.07. 2022. године

Садржај

Увод.....	2
Прилог за извештај Специјалног известиоца УН на пољу културних права – култура и одрживи развој	3
Annex to the report of the UN Special Rapporteur on the field of Cultural Rights Cultural Rights and Sustainable Development.....	9
Упитник Специјалног известиоца УН на пољу културних права	16

Увод

Канцеларија Високог комесара за људска права, преко Сталне мисије Републике Србије при УН у Женеви, проследила је допис Специјалног известиоца УН-а на пољу културних права, којим се у складу са Резолуцијом Савета за људска права 46/9, од држава траже релевантне информације ради израде Тематског извештаја.

Тематски извештај се односи на улогу културе у одрживом развоју укључујући и културе развоја.

Прилог је сачињен на бази информација достављених од стране Министарства културе и информисања.

Прилог за извештај Специјалног известиоца УН на пољу културних права – култура и одрживи развој

I Културе развоја

1. Каково је ваше схватање чему развој треба да тежи?

Развој увек треба да буде напредак, промена садашњег стања на боље. У контексту културе, развој представља подршку разноликости уметничких израза, заштиту уметничких права и слобода, очување наслеђа и његову промоцију, и развој креативних потенцијала и предузетништва у култури.

2. Како је развој дефинисан у вашој држави?

У *Националној стратегији одрживог развоја 2008-2017* у оквиру визије истиче се да Република Србија 2017. године треба да буде „институционално и економски развијена држава са одговарајућом инфраструктуром, компатибилна са стандардима ЕУ, с привредом заснованом на знању, ефикасно коришћеним природним и створеним ресурсима, већом ефикасношћу и продуктивношћу, богата образованим људима, са очуваном животном средином, историјским и културним наслеђем, држава у којој постоји партнерство јавног, приватног и цивилног сектора и која пружа једнаке могућности за све грађане“ (Службени гласник бр. РС 57/2008).

Стратегија одрживог урбаног развоја Републике Србије до 2030. визију дефинише као стање коме се тежи - „Град који пружа услове за достојанствен живот и задовољење свих потреба како својих грађана, тако и грађана свог гравитационог простора, уз једнаке могућности избора за све, који представља простор за изградњу инклузивне, интерактивне и креативне заједнице, интегришући све слојеве свог настајања кроз историју.“ (Службени гласник РС бр. 47/19).

Закон о култури (Службени гласник РС, бр. 72/2009, 13/2016, 30/2016 - испр., 6/2020, 47/2021 и 78/2021) обухвата 15 начела општег интереса у култури као скупа циљева и мера подстицања културног развоја:

- 1) очување културног и историјског наслеђа;
- 2) слобода изражавања у културном и уметничком стваралаштву;
- 3) подстицање културног и уметничког стваралаштва;
- 4) отвореност и доступност културних садржаја;
- 5) уважавање културних и демократских вредности локалне, националне, регионалне, европске и светске традиције;
- 6) заштита и унапређење културне разноликости и јачање интеркултурног дијалога;
- 7) јачање капацитета културе и њених веза са другим областима (образовање, наука, туризам, спољни послови, омладина и др.) и интегрисање културног развоја у социоекономски и политички дугорочни развој демократског друштва;
- 8) демократичност културне политике;

- 9) равноправност субјеката у оснивању установа и других правних лица у култури и равноправност у раду свих установа и других субјеката у култури;
- 10) децентрализација у одлучивању, организовању и финансирању културних делатности у складу са културном политиком;
- 11) аутономија субјеката у култури;
- 12) подстицање одрживог развоја културне средине као интегралног дела животне средине;
- 13) неговање културе сећања, за чију примену је надлежан музеј жртава геноцида;
- 14) подстицање развоја међународне сарадње и размене у култури, мобилности уметника и прихватања добрих пракси, у циљу јачања креативности и иновативности актера у култури;
- 15) употреба информационе и комуникационе технологије и умрежавање установа културе и свих субјеката у култури.

3. Да ли је ваша држава развила и усвојила стратегију (одрживог) развоја? Уколико јесте, који је основни развојни модел примењен, који су циљеви који се прате?

Република Србија је, након истека старе Националне стратегије одрживог развоја, 2019. године усвојила нову стратегију одрживог развоја која се фокусира на урбани развој. У њој се истиче да „Општи циљ урбаног развоја јесте остварен одрживи развој урбаних насеља, који се обезбеђује унапређењем економског, социјалног и културног развоја, квалитета уређења урбаног простора, заштите животне средине и прилагођавањем на климатске промене, побољшањем друштвеног благостања (квалитета живота, здравља становништва и безбедности), приуштивим и квалитетним становањем, очувањем и афирмацијом градитељског наслеђа и урбаног идентитета“. Поред тога дефинисано је 5 посебних циљева одрживог развоја: одрживи економски развој, уређење урбаних насеља, друштвено благостање, квалитет животне средине, управљање урбаним развојем.

Сваки циљ садржи пакете мера који се мониторишу и евалуирају у свху успешне имплементације циљева и целе стратегије:

„1. Унапређен и интегрисан стратешки урбани оквир за одрживи, иновативни и инклузивни локални економски развој, запошљавање, јачање конкурентности и животног стандарда у урбаним насељима

2. Унапређен и уједначен квалитет уређености и приступачности урбаног простора

3. Унапређен квалитет и доступност друштвених услуга, смањен ризик од сиромаштва, решена стамбена потреба свих грађана, остварена социјална инклузија и демографска обнова урбаних подручја

4. Унапређен квалитет животне средине, здравља и безбедности становника у урбаним насељима и висок степен прилагођености урбаних подручја климатским променама

5. Ефикасније управљање урбаним развојем

4. Који су главни стејкхолдери у дефинисању, спровођењу и мониторингу процеса одрживог развоја?

Поводом израде стратегије Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре донело је Решење 16. априла 2018. године, којим је формирана Радна група за израду Стратегије. Радна група је укључивала различита министарства као највиши ниво извршне власти, затим релевантне институције и представнике локалних самоуправа 6 градова према принципу географске репрезентативности. Тако су радну групу чинили представници: Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарства привреде, Министарства финансија, Министарства за европске интеграције, Министарства спољних послова, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарства државне управе и локалне самоуправе, Министарства културе и информисања, Министарства омладине и спорта, Министарства трговине, туризма и телекомуникација, Министарства унутрашњих послова, Министарства заштите животне средине и Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде: затим следећих институција: Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, Канцеларија за Косово и Метохију, Републички секретаријат за јавне политике, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва; и следећих јединица локалне самоуправе: Београд, Нови Сад, Ниш, Крагујевац, Краљево, Ужице.

Успешна реализација Стратегије подразумева прилагођавање система планирања у складу са Лајпцишком повељом о одрживим европским градовима, Међународним смерницама за урбанистичко и просторно планирање, Новом урбаном агендом, Урбаном агендом ЕУ, као и укључивање Десет интегрисаних смерница стратегије Европа 2020. Стратегију прате трогодишњи акциони планови за спровођење Стратегије којима ће се благовремено утврђивати се рокови и институције одговорне за унапређење прописа за остваривање циљева и мера по стратешким правцима ове стратегије.

Стратегијом се предвиђа доношење сличних развојних докумената на покрајинском и локалном нивоу, који ће бити усклађени са републичком.

За потребе спровођења и праћења стратешког документа на националном нивоу формираће се посебна јединица за урбани развоја при Министарству грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре која ће путем базе података за показатеље учинака спроводити мониторинг реализације стартегије. Јединице локалне самоуправе формираће своје радне групе за праћење имплементације локалних стратегија.

5. Да ли постоје партиципативни процеси који су утицали на информисање о дефиницији и евалуацији политика (одрживог) развоја?

Сви развојни документи, почев од 2018. године, усклађени су са Законом о планском систему који укључује учешће различитих заинтересованих страна у процесу развоја као и процесу усвајања и имплементације докумената.

Усвајање Стратегије одрживог урбаног развоја до 2030. године је у потпуности хармонизована са Законом о планском систему, који регулише развојни пут јавних планских докумената. Овај закон је на снази од 2018. године. У складу са тим, током израде Стратегије примењени су широки интегрални и партиципативни приступ. Партиципативни приступ остварен је кроз јавни дијалог и интердисциплинарну сарадњу актера из различитих сектора. Интегрални приступ укључио је релевантне тематске области и алате различитих секторских политика, актера и институција на различитим просторним и административним нивоима, у циљу постизања свеобухватног приступа планирању и управљању урбаним развојем. Током израде Стратегије одржане су и радионице о визији, циљевима и приоритетима, изворима финансирања и имплементацији стратегије, а по изради стратегије организована је јавна расправа о Нацрту документа. На радионицама су учествовали представници министарстава и државних институција, представници локалних самоуправа, урбанистичких предузећа, развојних агенција, међународних организација, представници цивилног сектора, као и други заинтересовани грађани.

6. Да ли су развојни приоритети и помоћ пружена од стране међународних организација утицали негативно на неке аспекте политика одрживог развоја ваше државе?

Немамо одговор на ово питање, осим да је доношење стратегије иницирано Меморандумом о разумевању између Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре републике Србије и Deutsche Gesellschaft fur Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, немачке развојне агенције, у оквиру пројекта Унапређење управљања земљиштем на локалном нивоу у Републици Србији.

II Димензија културних права у оквиру циљева одрживог развоја

У креирању стратегије за достизање циљева одрживог развоја, колико је пажње посвећено димензији културе и културних права?

Влада Републике Србије формирала је Радну групу за постизање циљева одрживог развоја. Представници Министарства културе и информисања су активан члан Радне групе и културне димензије су присутне у акционом плану. Циљеви одрживог развоја су присутни и кроз бројне програме и мере јавне политике које спроводи или подржава Министарство културе и информисања. Републички завод за статистику је референтна институција која континуирано, на годишњем нивоу, прати испуњеност индикатора одрживог развоја у свим циљевима, укључујући и културу. Завод за културни развој прати развој у области културе.

Културна права су заштићена Уставом Републике Србије који строго забрањује сваки облик дискриминације и наводи облике дискриминације (члан 21). Чланом 48. Устава утврђено је да Република Србија спровођењем мера у области образовања, културе и јавног информисања подстиче разумевање, уважавање и поштовање разлика које проистичу из специфичног етничког, културног, језичког или верског идентитета њених грађана. Устав гарантује слободу научног и уметничког стваралаштва. Чланом 73. Устава прописано је да

је научно и уметничко стваралаштво слободно, да се ауторима научног и уметничког дела обезбеђују морална и материјална права, у складу са законом, као и да Република Србија подстиче и подржава развој науке, културе. и уметност. У складу са одредбама члана 75. став 2. припадници националних мањина учествују у одлучивању или самостално одлучују о појединим питањима у вези са својом културом путем колективних права, непосредно или индиректно преко својих представника. Права на изражавање културне посебности, односно очување културне посебности утврђена су чланом 79. Припадници националних мањина могу оснивати културна друштва која се добровољно финансирају. Република Србија признаје посебну улогу у остваривању права националних мањина на културна друштва, утврђену чланом 80. Устава Републике Србије. Уставом је утврђена обавеза Републике Србије да подстиче дух толеранције и међукултурног дијалога. Чланом 81. Устава утврђено је да се подстичу дух толеранције и интеркултурални дијалог у области образовања, културе и информисања и предузимају делотворне мере за унапређење међусобног поштовања, разумевања и сарадње свих људи који живе на територији Републике Србије. спроводе без обзира на њихов етнички, културни, језички или верски идентитет.

Република Србија је 2009. године ратификовала Конвенцију о заштити и унапређењу разноликости културних израза („Службени гласник РС“, бр. 42/09). Концепт културног диверзитета интегрисан је у законодавне оквире, пре свега у системски Закон о култури где је представљен као један од принципа културног развоја.

Влада је 2021. године усвојила *Стратешке приоритете развоја културе Републике Србије од 2021. до 2025. године*, који укључују поље слобода и права у области уметничког и културног стваралаштва. Министарство културе и информисања инсистира да локалне самоуправе унапреде услове за рад самосталних уметника и културних радника, да редовно уплаћују доприносе за здравствено и пензијско-инвалидско осигурање самосталним уметницима, и да унапреде сарадњу са струковним удружењима уметника.

Додатно је у пољу права на уметнички израз и стручни допринос лица која самостално обављају делатност у култури унапређен регулаторни оквир са неколико одлука и мера. Након што су почетком 2019. године донета решење о утврђивању статуса **репрезентативног удружења у култури** за 34 удружења у 15 области културе, настављена је уска сарадња са удружењима на побољшању положаја самосталних уметника и стручњака у култури. Лице које стекне статус самосталног уметника/стручњака у култури ужива пореске олакшице у виду плаћених пореза и социјалних доприноса све док самостално обавља делатност. У вези са тим, крајем 2020. године формиран је **дигитални регистар за лица која самостално обављају делатности у култури**. Почетком 2020. године усвојена је **Уредба о ближим условима и начину доделе признања за врхунски допринос националној култури, односно култури националних мањина** према којој репрезентативна удружења у култури формирају професионалне критеријуме у својој области, врше предселекцију кандидата који су оставили значајан траг у уметности и култури и образложену листу прослеђују Министарству културе и информисања ради доделе признања. Признање за изузетан допринос култури, који се додељује лицима која су

остварила право на пензију, скреће пажњу јавности на културно стваралаштво и рад истакнутих појединаца, а за носиоце подразумева доживотно месечно новчано примање.

Крајем 2019. године унапређен је и **Закон о ауторским и сродним правима**. Изменама и допунама су на прецизнији начин уређена питања заштите софтверских решења, што доноси посебан допринос програмерима и људима који се баве креирањем видео игара. Такође, глумци по први пут у историји интелектуалне својине добили су права на накнаду и од телевизија и од кабловских реемитера, као и од оних који јавно саопштавају њихове интерпретације. Права интерпретатора и произвођача фонограма продужена су са 50 на 70 година. На овај начин Закон, који је сада усклађен са осам од 10 европских директива, дотиче бројне економске интересе не само аутора, него и оних који користе туђа ауторска дела.

Република Србија учествовала је и у важним пројектима и имплементацији методолошких алата који се баве развојним димензијама културе. Србија је једна од земаља која је **имплементирала CDIS методологију** (Culture for Development Indicators Suite) дефинисану од стране UNESCO и Секретаријата Конвенције о заштити и унапређењу разноликости културних израза. Национална презентација CDIS методологије одржана је почетком 2020. године, када је најављено и учешће Србије у пилот фази новог методолошког оквира Унеско који је развио Унеско Институт за статистику – **Култура 2030 индикаторима** (Culture 2030 Indicators), који ће мерити допринос националне и локалне културе примени циљева одрживог развоја Агенде 2030. Србија је и једна од 27 земаља која је међу 45 стручњак имала свог представника у радионици одржаној у јуну 2020. године.

Република Србија је 2019. године предала и **Добровољни национални извештај о спровођењу Агенде 2030 за одрживи развој**. У овом извештају се као посебан допринос области културних права истиче: едукација за поштовање културне разноликости и промовисања културе мира укључујући конкурсе за мобилност уметника и стручњака Министарства културе и информисања; стварање окружења за достојанствен рад и предузетништво; заштита основних културних слобода кроз примену Конвенције о заштити и унапређењу разноликости културних израза (UNESCO, 2005) и UNESCO Препоруке о статусу уметника из 1980. године; изградњу капацитета за укључивање циљева одрживог развоја у национално планирање кроз унапређење знања и вештина стручњака у области културе, њихово учешће на домаћим и међународним скуповима и подршку пројеката који имају за циљ подизање капацитета струке; подршку јавним, јавно-приватним партнерствима и партнерствима цивилног друштва кроз јавне конкурсе Министарства културе и информисања.

Annex to the report of the UN Special Rapporteur on the field of Cultural Rights

Cultural Rights and Sustainable Development

I

1. The Development should always be a progress, changing the current situation for the better. In the context of culture, development means supporting the diversity of artistic expressions, the protection of artist's rights and freedoms, the preservation of heritage and its promotion, and the development of creative potential and entrepreneurship in culture.

2. The previous National Sustainable Development Strategy 2008-2017 emphasized that in 2017 the Republic of Serbia should be "an institutionally and economically developed country, with adequate infrastructure, harmonized with EU standards; with a knowledge-based economy, using natural and man-made resources rationally and with greater efficiency and productivity; rich in human capital; with environment, historical and cultural heritage protected; a state featured by partnership between private, public and civil sector which offers equal opportunities to all its citizens" (Official Gazette of RS, no. 57/2008) .

The Sustainable Urban Development Strategy of the Republic of Serbia until 2030 defines the state to which it aspires as "A city that provides conditions for a dignified life and meeting all the needs of both its citizens and citizens from its peripheral area, with equal opportunities for all; space for building an inclusive, interactive and creative community, integrating all layers of its development through history" (Official Gazette of RS, no. 47/19).

The Law on Culture (Official Gazette of RS, nos. 72/2009, 13/2016, 30/2016 - corr., 6/2020, 47/2021 and 78/2021) sets out 15 principles of general interest in culture, as a set of goals and measures to promote cultural development:

- 1) safeguarding cultural and historical heritage;
- 2) freedom of expression in cultural and artistic creativity;
- 3) encouragement of cultural and artistic creativity;
- 4) openness and accessibility of cultural contents;
- 5) respect for cultural and democratic values of local, national, regional, European and world traditions;
- 6) protection and promotion of cultural diversity and strengthening of intercultural dialogue;
- 7) strengthening the capacity of culture and its ties with other areas (education, science, tourism, foreign affairs, youth, etc.) and integrating cultural development into the socio-economic and political long-term development of a democratic society;
- 8) democratic cultural policy;
- 9) equality of entities in the establishment of institutions and other legal cultural entities, and equality in the work of all institutions and other cultural entities;
- 10) decentralization in decision-making, organization and financing of cultural activities in accordance with cultural policy;
- 11) autonomy of cultural entities;

- 12) encouraging the sustainable development of the cultural environment as an integral part of the environment;
- 13) fostering a culture of remembrance, with the Museum of Genocide Victims being responsible for its implementation;
- 14) encouraging the development of international cooperation and exchange in culture, mobility of artists and acceptance of good practices, with a view to strengthening the creativity and innovativeness of cultural actors;
- 15) use of information and communication technology, and networking of cultural institutions and all cultural entities

3. After the expiration of the old National Sustainable Development Strategy, in 2019 the Republic of Serbia adopted a new Sustainable Development Strategy that focuses on urban development. It emphasizes that "the general goal of urban development is the attained sustainable development of urban settlements, ensured by improving economic, social and cultural development, quality of urban planning, environmental protection and climate change adaptation, improving social welfare (quality of life, health of population and safety), affordable and quality housing, preservation and promotion of architectural heritage and urban identity." In addition, 5 special goals of sustainable development have been defined: sustainable economic development, organisation of urban settlements, social welfare, quality of the environment, urban development management.

Each goal is accompanied with a package of measures that shall be monitored and evaluated to ensure successful implementation of the goals and the whole strategy:

- “1. Improved and integrated strategic urban framework for sustainable, innovative and inclusive local economic development, employment, enhancing competitiveness and living standards in urban settlements*
- 2. Improved and uniform quality of organisation and accessibility of urban space*
- 3. Improved quality and accessibility of social services, reduced risk of poverty, solved housing needs of all citizens, achieved social inclusion and demographic renewal of urban areas*
- 4. Improved quality of environment, health and safety of inhabitants in urban settlements and a high degree of climate change adaptation in urban areas*
- 5. More efficient urban development management*

4. The Ministry of Construction, Transport and Infrastructure issued a Decision of 16 April 2018, under which a Working Group was formed for drafting the Strategy. The working group included representatives of different ministries, relevant institutions and local self-governments of 6 cities selected pursuant to the principle of geographical representativeness. Thus the working group comprised representatives of: the Ministry of Construction, Transport and Infrastructure, the Ministry of Economy, the Ministry of Finance, the Ministry of European Integration, the Ministry of Foreign Affairs, the Ministry of Labour, Employment, Veterans and Social Affairs, the Ministry

of Public Administration and Local Self-Government, the Ministry of Culture and Media, Ministry of Youth and Sports, Ministry of Trade, Tourism and Telecommunications, Ministry of Interior, Ministry of Environmental Protection and Ministry of Agriculture, Forestry and Water Management; of the following institutions: Provincial Secretariat for Urban Planning and Environmental Protection, Office for Kosovo and Metohija, Public Policy Secretariat of RS, Social Inclusion and Poverty Reduction Unit; and of the following local self-government units: Belgrade, Novi Sad, Nis, Kragujevac, Kraljevo, Uzice.

Successful implementation of the Strategy implies harmonization of the planning system with the Leipzig Charter on Sustainable European Cities, International Guidelines on Urban and Territorial Planning, New Urban Agenda, EU Urban Agenda, as well as incorporation of Ten Integrated Guidelines of the Europe 2020 Strategy. The Strategy is accompanied with 3-year Action Plans for the implementation of the Strategy that set timely the deadlines and institutions responsible for improving the regulations for achieving the goals and measures pursuant to strategic directions defined by the strategy.

The Strategy envisages adoption of similar development documents at the provincial and local level, harmonized with the national development documents.

Regarding strategic documents implementation and monitoring at the national level, a special urban development unit will be formed with the Ministry of Construction, Transport and Infrastructure, which will monitor the implementation of the strategy using a database for performance indicators. Local self-government units will form their own working groups to monitor the implementation of local strategies.

5. The adoption of the Sustainable Urban Development Strategy until 2030 is fully harmonized with the Law on the Planning System (Official Gazette of RS No. 30/18), which regulates the creation of development and other public policy documents. This law has been in force since the end of 2018. Accordingly, a broad integrating and participatory approach was applied in the development of the Strategy. The participatory approach was exercised through public dialogue and interdisciplinary cooperation of actors from different sectors. The integrating approach encompassed relevant thematic areas and tools of different sectoral policies, actors and institutions at different territorial and administrative levels, in order to achieve a comprehensive approach to urban development planning and management. Strategy drafting process included organising of workshops on the vision, goals and priorities, sources of funding and implementation of the strategy, and after the Strategy was drafted, a public debate on the Draft Document was organized. The workshops were attended by representatives of ministries and state institutions, representatives of local governments, town planning enterprises, development agencies, international organizations, representatives of the civil sector, as well as other interested citizens.

6. The adoption of the Strategy was initiated by a Memorandum of Understanding between the Ministry of Construction, Transport and Infrastructure of the Republic of Serbia and the Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH, German Development Agency, within the project Strengthening Municipal Land Management in the Republic of Serbia.

II

7. The Government of the Republic of Serbia has established a Working group for achieving the SDGs. A representatives of the Ministry of Culture and Media are active members of the Working group and the cultural dimensions are present in the action plan. The SDGs are also present through numerous programs and public policy. The Statistical Office of the Republic of Serbia is a referential institution that continuously, on yearly basis, monitors the fulfilment of sustainable development indicators under all goals, including culture. The Institute for Cultural development monitors the development in the field of culture.

Cultural rights are protected by the Constitution of the Republic of Serbia that strictly forbids any form of discrimination and states the forms of discrimination (Article 21). Article 48 of the Constitution determines that by implementing measures in education, culture and public information Serbia promotes understanding, appreciation and respect of differences arising from specific ethnic, cultural, linguistic or religious identity of its citizens. Article 73 of the Constitution stipulates that scientific and artistic creativity is free, that moral and material rights are secured to the authors of scientific and artistic work, in accordance with the law, and that the Republic of Serbia encourages and supports the development of science, culture and art. In accordance with the provisions of Article 75, paragraph 2, members of national minorities participate in decision-making process or decide on their own on certain issues related to their culture by means of collective rights, directly or indirectly through their representatives. The rights to express cultural specificity, i.e. preservation of cultural specificity, are determined in Article 79. Members of national minorities may establish cultural associations, which are funded voluntarily. The Republic of Serbia acknowledges a special role in realization of rights of national minorities to cultural associations, established in Article 80 of the Constitution of the Republic of Serbia. The Constitution established the obligation of the Republic of Serbia to encourage the spirit of tolerance and intercultural dialogue. Article 81 of the Constitution determines that the spirit of tolerance and intercultural dialogue are encouraged in the field of education, culture and information and effective measures for improvement of mutual respect, understanding and cooperation between all people living in the territory of the Republic of Serbia are implemented regardless of their ethnic, cultural, linguistic or religious identity.

The Republic of Serbia ratified the Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions (“Official Gazette of the Republic of Serbia”, No. 42/09). The concept of cultural diversity is integrated in the scope of the legislation, primarily in the systemic *Law on Culture* where it is represented as one of the principles of cultural development.

In 2021 the Government adopted the *Strategic Priorities concerning Culture Development in the Republic of Serbia from 2021 to 2025*, which include the field of freedoms and rights in the domain of artistic and cultural creation. Ministry of Culture and Media aims to ensure that local governments improve working conditions for independent artists and cultural workers, regularly pay contributions for health and pension and disability insurance for independent artists, and enhance cooperation with professional associations of artists.

Additionally, in the field of the right to artistic expression and professional contribution of persons who independently perform activities in culture, the regulatory framework has been advanced with several decisions and measures. After the decision on determining the status of a **representative association in culture** for 34 associations in 15 fields of culture was made at the beginning of 2019, close cooperation with associations continued to improve the position of independent artists and experts in culture. The Ministry of Culture and Media funds the work of these 34 representative associations in culture that bring together artists and experts in order to protect their labour and cultural rights and freedom of artistic expression. A person who acquires the status of an independent artist / expert in culture enjoys tax relief in the form of paid taxes and social contributions as long as he / she performs the activity independently. In this context, at the end of 2020, further to direct cooperation of the Ministry of Culture and Media and the Office of the Prime Minister of the Republic of Serbia, a **digital register of persons who independently perform cultural activities** was established. At the beginning of 2020, the **Regulation on detailed conditions and the manner of awarding recognition for outstanding contribution to national culture, i.e. culture of national minorities**, was adopted, based on which representative cultural associations set professional criteria in their field, pre-select candidates who have left a profound mark on art and culture, and forward reasoned list of such candidates to the Ministry of Culture and Media for the awarding of the recognition. Recognition for outstanding contribution to culture, which is awarded to persons who meet conditions for receiving pension, draws public attention to the cultural creativity and work of prominent individuals and, and implies lifetime monthly income to individuals awarded such recognition.

At the end of 2019, the **Law on Copyright and Related Rights** was enhanced. The amendments regulate the issues of protection of software solutions in a more detailed way, which is particularly important for software and video game developers. Also, for the first time in the history of intellectual property, actors are granted right to remuneration from both television and cable broadcasters, as well as from those who publicly announce their interpretations. The rights of performers and producers of phonogram have been extended from 50 to 70 years. In this way, the Law, which is now harmonized with eight of the 10 European directives, addresses numerous economic interests not only of authors, but also of those who use author's works.

Serbia is one of the countries that has implemented the CDIS methodology (Culture for Development Indicators Suite) defined by UNESCO and the Secretariat of the Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions. The national presentation of the CDIS methodology was held in early 2020, when Serbia's participation in the pilot phase.- **Culture 2030 Indicators** was announced, which will measure the contribution of national and local cultures to the implementation of the 2030 Agenda SDGs. Serbia is one of the 27 countries that had its representative among 45 experts in the workshop held in June 2020.

In 2019, the Republic of Serbia also submitted the **Voluntary National Report on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development**. This report highlights as a special contribution to the field of cultural rights: education for respect for cultural diversity and

the promotion of a culture of peace, including competitions for artists and experts mobility launched by the Ministry of Culture and Media; creating an environment for decent work and entrepreneurship; protection of fundamental cultural freedoms through the implementation of the Convention on the Protection and Promotion of the Diversity of Cultural Expressions (UNESCO, 2005) and the UNESCO Recommendation concerning the Status of Artists of 1980; capacity building for the incorporation of SDGs in national planning through the improvement of knowledge and skills of experts in the field of culture, their participation in domestic and international conferences, and support to projects aimed at raising the capacity of the profession; support to public, public-private and civil society partnerships through public competitions launched by the Ministry of Culture and Media.

УПИТНИК

I Културе развоја

Овај први део има за циљ прикупљање информација о визији, вредностима и циљевима развоја, као и о актерима који су укључени у дефинисање стратегија и оцењивање напретка у њиховом остварењу.

1. Како ви схватате чему „развиј“ треба да тежи?
2. Како се дефинише развој у вашој земљи? Ако постоји, наведите дефиницију развоја која се користи у стратегијама или политикама ваше владе/организација према (одрживом) развоју.
3. Да ли је ваша земља развила и усвојила стратегију (одрживог) развоја? Ако јесте, наведите који је главни развојни модел, циљеве који се саопштавају и прате.
4. Ко су главни актери који дефинишу, покрећу и прате процес (одрживог) развоја? Молимо да доставите информације о различитим нивоима или секторима укључених заинтересованих страна.
5. Да ли постоје партиципативни процеси који утичу на дефинисање и евалуацију политика (одрживог) развоја и дају информације о њима? Ако постоје, како?
6. Да ли су развојни приоритети или помоћ коју пружају међународне организације негативно утицали на неке аспекте политике (одрживог) развоја ваше земље?

II Димензија културних права циљева одживог развоја

Овај део упитника има за циљ да прикупи искуства о томе како су културни ресурси и културна права разматрани у стратегијама и програмима који имају за циљ постизање циљева одрживог развоја (СДГ) уопште, као и за специфичне циљеве.

7. Приликом осмишљавања стратегије за постизање СДГ-а, која је пажња посвећена њиховим културним димензијама и културним правима? Који аспекти су узети у обзир?
8. Како је планирање, имплементација и праћење стратегије прилагођено културним вредностима, погледима на свет, пракси и идентитетима заинтересованих лица? Како је поштовање различитости интегрисано у процес?
9. Како су субјекти на које се односи били укључени? Њихови разноврсни културни ресурси, знање и капацитети у различитим контекстима капитализовани? Да ли је стратегија за постизање СДГ осмишљена на начин који је културно адекватан и инклузиван?
10. Да ли су међународне развојне и финансијске агенције узеле у обзир културна права у иницијативама за одрживи развој?
11. Где су културни ресурси и креативни капацитети искоришћени у постизању СДГ-а, који су по вашем искуству били резултати, успеси, слабости или научене лекције?